

Nr 748.

Av herr **Lundell**, om avslag å Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 28 september 1928 om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m.

Kungl. Maj:ts proposition, nr 232, angående ändring i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt, m. m., har såsom i propositionen framhålls framlagts till väsentlig del till följd av ett uttalande av 1935 års bevillningsutskott (i betänkande nr 62) om angelägenheten av att en översyn av inkomst- och förmögenhetsskatterna, som borde avse att ersätta de nuvarande olika skatteformerna på ifrågavarande område med ett mera enhetligt system, igångsattes å sådan tidpunkt att förslag i ämnet kunde föreläggas redan 1936 års riksdag. Redan före detta bevillningsutskottets uttalande hade finansministern i en p. m. angående finansiering av ökade utgifter till folkpensionering i korthet behandlat frågan om en förenkling av det nuvarande systemet av statsskatter.

För närvarande uttagas i vårt land 5 olika progressiva skatter, och beräknas dessa vid 1936 års taxeringar komma att debiteras med följande belopp i miljoner kronor:

	Fysiska personer etc.	Aktiebolag (svenska)	Andra jurid. personer	Summa
Inkomst- och förmögenhetsskatt (vid 150%)	108.9	34.2	6.5	149.6
Kommunal progressivskatt	11.2	2.5	0.5	14.2
Utjämningskatt	7.5	1.7	0.3	9.5
Extra inkomst- och förmögenhetsskatt	9.6	—	—	9.6
Särskild skatt å förmögenhet	13.2	—	—	13.2
Tillsammans	150.4	38.4	7.3	196.1

Avkastningen av den kommunala progressivskatten ingår visserligen icke till staten utan till kommunerna, men då den uträknas efter samma beskattningsbara belopp som de övriga skatterna kan den lämpligen tagas i betraktande i sammanhang med dem. Dessutom har det under senare år allt mera utvidgade skatteutjämningsförfarandet liksom den fortgående överskjutningen på staten av bördor, som förut åvilat kommunerna, reducerat betydelsen av huruvida staten eller olika slag av kommuner stå som mottagare av en viss skatt.

I stället för detta komplex av 5 olika progressiva skatter föreslår nu Kungl. Maj:t i ifrågavarande proposition nr 232 ett komplex av 3 progressiva skatter nämligen:

- Inkomst- och förmögenhetsskatt,
- Kommunal progressivskatt,
- Särskild skatt på förmögenhet.

Emellertid observeras omedelbart att denna förenkling från 5 till 3 skatter endast är nominell. Den nya inkomst- och förmögenhetsskatten föreslås ju nämligen skola bestå av två delar, en rörlig botten-skatt och en fast tilläggs-skatt, och dessa två delar måste hållas isär var för sig alltifrån debiteringen å de enskilda skatteskyldiga och fram till Kungl. Maj:ts budgetförslag, be- villningsutskottets beräkningar och riksstaten. Detta i och för bestämmande av den skatteprocent, med vilken botten-skatten skall utgå. Under sådana förhållanden innebär det ingen som helst fördel att på något stadium eller i någon handling verkställa en summering av vad som i just dessa två skatter beräknas. Att t. ex. å den skattskyldiges kronodebetsedel med endast det sammanlagda beloppet angiva vad honom blivit påfört i dessa två skatter vore icke mera rationellt än att å en nuvarande kronodebetsedel angiva, vad den skattskyldige påförts i inkomst- och förmögenhetsskatt, extra inkomst- och förmögenhetsskatt och utjämningskatt i endast ett enda sammanlagt belopp. Den skattskyldiges överblick över förhållandena skulle försämrats och en kontrollräkning av påförda belopp försvåras. De två föreslagna del-skatterna måste betraktas som två alltigenom olika och särskilda skatter och de förhålla sig i väsentliga drag till varandra som nuvarande inkomst- och förmögenhetsskatt och extra inkomst- och förmögenhetsskatt till varandra. De äro endast sammanförda inom en och samma benämning utan att någon nytta därav lär kunna påvisas.

Kungl. Maj:ts förslag innebär alltså egentligen ett komplex av 4 olika progressiva skatter i stället för nuvarande 5 skatter. Någon särskilt stor förenkling eller det mera enhetliga system, som av 1935 års bevillnings- utskott begärdes, kan under sådana förhållanden knappast anses vara fram- lagt i propositionen.

De 4 föreslagna skatterna skulle, tillämpade på 1936 års uppskattningsvis beräknade taxeringar, inbringa ungefär följande belopp i vad avser fysi- ska personer etc. (se prop. sid. 152 och 127).

Botten-skatt (vid 100 %)	91.7 milj. kr.
Tilläggs-skatt	26.9 »
Kommunal progressivskatt	8.9 »
Särskild skatt å förmögenhet	21.0 »

Tillsammans 148.5 milj. kr.

Det är tydligt, att vad som här skulle uttagas i kommunal progressiv- skatt för de skattskyldigas del lika gärna kan uttagas genom en modifierad skala för tilläggs-skatten. Vad åter angår vederbörandes hemortskommuner, är det tydligt, att den kommunala progressivskatten, isynnerhet om på före- slaget sätt den bleve inskränkt till fysiska personer etc. och dess beskattnings- bara belopp bleve reducerat i fråga om förmögenhetsdelen, icke i någon kom- mun kan betyda särskilt mycket vid sidan av den allmänna kommunal- skatten. Den utgår t. ex. med 2.84 % av det beskattningsbara beloppet, när detta uppnått 100,000 kr. Det är tydligt att i kommuner, där större inkomstta- gare finnas i något avsevärt antal, där betala dessa samma personer i allmän-

het betydligt mera i allmän kommunalskatt än i kommunal progressivskatt, varför i samma kommuner kommunalskatteprocenten även efter borttagande av den kommunala progressivskatten måste förutsättas bliva jämförelsevis låg. Den kommunala progressivskatten, som den f. n. ligger, åstadkommer alltså motsatsen av en skatteutjämning, såsom även i departementspromemorian påpekas (prop. sid. 127 andra stycket nedifrån).

Under dessa förhållanden kan det icke komma att förorsaka några allvarliga olägenheter, om den kommunala progressivskatten borttages som sådan och inarbetas i tilläggs-katten, isynnerhet icke om detta sker ungefär samtidigt som betydande delar av kostnaden för folkskoleväsendet överskjutas från kommunerna på staten och som även betydande delar av fattigvårds-kostnaderna kunna beräknas bliva lättade genom statens utgifter för den nya folkpensioneringen. Det kan dock vara rimligt att innan den kommunala progressivskatten på angivet sätt borttages en överslagsberäkning över de olika förskjutningarna verkställas för de kommuner, där denna skatt haft den största relativa tyngden.

Därmed skulle man i stället för de ursprungliga 5 progressiva skatterna ha kommit fram till ett komplex av 3 progressiva skatter och alltså till ett något bättre realiserande av önskemålet om förenkling. De 3 skatterna skulle vara:

- Bottensskatt,
- Tilläggs-katt,
- Särskild skatt på förmögenhet.

Frågan är nu, huruvida detta komplex kan ytterligare förenklas. Vad då först angår de båda förstnämnda skatterna så äro de definierade i propositionen genom var sin progressiva skikt-skala. Tilläggs-katten för ett visst beskattningsbart belopp skall med hjälp av denna skikt-skala uträknas på samma sätt år efter år. I fråga om botten-skatten skall för ett visst beskattningsbart belopp på samma sätt år ifrån år uträknas botten-skattens grundbelopp, men detta grundbelopp skall multipliceras med en för varje år fastställd skatteprocent för att erhålla botten-skattens belopp för det året. Behövas nu två på detta sätt beskaffade olika skatter vid sidan av varandra vid bästa möjliga anordning av den direkta beskattningen? Detta är en fråga, på vilken icke kan svaras obetingat varken ja eller nej, åtminstone icke endast på grund av den i propositionen och departementspromemorian förebragta motiveringen. Dock torde man få medgiva att ett sådant system med två skatter är lämpligt, därest statsmakterna inrikta sig på att uttaga i direkt skatt en relativt mycket stor del av de taxerade beloppen och dessutom inrikta sig på att denna beskattning skall vara starkt progressiv. Propositionens framställning går ut på att det läge, som i dessa hänseenden uppkommit genom kristidens utbyggnad av den direkta beskattningen, för framtiden behöver eller kommer att bliva bestående.

Den argumentering, som därvid föres i propositionen om den höga direkta beskattningens ofarlighet för kapitalbildning och företagsamhet och därigenom för den framtida nationalinkomsten och folkvälståndet, verkar

emellertid ej synnerligen övertygande. Särskilt tveksam blir man kanske inför antagandet, att om man lättar den direkta statsbeskattningen i inkomstlägena upp till 3,000 à 4,000 kr. ungefärligen med c:a 10 milj. kr. och lägger på samma belopp å inkomsttagarna mellan 10,000 och 50,000 kr. ungefärligen, så skulle ökningen i sparandet i dessa lägre inkomstlägen ungefär uppväga minskningen i sparandet i de högre lägena. Samtidigt ger den förebragta utredningen nämligen vid handen, att i ifrågavarande lägre inkomstlägen den direkta statsskatten varierar mellan 0 och 2 % av inkomsten under det att i indirekta skatter för sprit, öl, tobak och kaffe skulle utgå i genomsnitt 5 à 9 % av vederbörandes inkomst, och sålunda i utgifter för samma mindre nödvändiga konsumtionsvaror väl 10 à 20 % eller mera av samma inkomst. Det är icke så sannolikt att just minskningen i de 0 à 2 % för skatteutgifter skulle öka sparandet, när det finnes en permanent möjlighet att öka samma sparande genom en minskning i de 10 à 20 %. Samtidigt är att märka å den motsatta sidan, att bland de högre inkomstskikt, som skulle få mottaga de övervältrade 10 miljonerna, åstadkommer detta i vissa lägen stegringar för vederbörande skattedragare om 40 à 50 % i deras sammanlagda direkta skatter till staten. Det får väl ändock anses sannolikt att minskningen i sparandet på detta håll skulle bli större än ökningen i sparandet på det andra hållet.

När återverkningarna på samhället av en hög direkt beskattning upptagits till granskning skulle det ha varit önskvärt att även inflytandet på konjunktursvängningarna av den omständigheten, att uppbördstiden för statskatterna ligger över 1 1/2 år efter den tid då motsvarande inkomster i medeltal intjänats, något utretts. Uppbördstiden för kommunalskatterna ligger i medeltal nära 2 år efter samma tid. Där räkenskapsår ej sammanfaller med kalenderår blir eftersläpningen ännu större. Så är t. ex. inom lantbruket vanligt och lämpligast att låta räkenskapsåren löpa från 1 juli—30 juni. Om då, såsom exempel, inom lantbruket erhållits en ovanligt god skörd hösten 1934, så kommer detta att bli registrerat i deklarationerna först i februari 1936 och medeluppbördsdagen för motsvarande kronoskatter blir i februari 1937 och för motsvarande kommunalskatter ungefär i juni 1937, d. v. s. med en eftersläpning av 2 1/2 resp. 2 3/4 år efter den avgörande inkomsthändelsen.

Skatter belöpande på inkomster intjänade under goda konjunkturer kunna i följd av dessa förhållanden komma att bli betalda under lågkonjunktur och då ytterligare fördjupa denna, under det att skatter beräknade på lågkonjunkturårs låga inkomster kunna komma att betalas under högkonjunktur, varvid denna ytterligare tillspetsas, eftersom uppbörden lämnar större köpkraft än vanligt kvar hos skattedragarna. Det är tydligt att sådan inverkan på konjunktursvängningarnas amplitud blir desto större ju högre procent de direkta skatterna motsvara av den inkomst på vilken de belöpa. Särskild betydelse för inverkans storlek har det sätt på vilket de skikt reagera, inom vilka normalt företagsamhet och investering äro lokaliserade. Problemet kompliceras sedan genom den skatteprocent och de ut-

debiteringsprocenter som bli tillämpade på taxeringsresultaten liksom genom den användning skattemedlen finna. I sin helhet är dock detta problem väl värt att utreda, innan man går in för en stadigvarande mycket hög direkt beskattning, särskilt av de högre inkomsterna.

Vad så angår den argumentering, som i propositionen förekommer om avvägningen mellan direkta och indirekta skatter, lider den av åtskilliga brister. Av indirekta skatter äro endast medtagna de på sprit, vin, öl, tobak och kaffe. Den fördelning av konsumtionen av dessa varor bland olika inkomstskikt, som ligger bakom uppställningarna på sid. 134—135, torde väl innehålla mera av antagande än av statistik. Om man så i vissa inkomstlägen konsumerar mera av dessa högt beskattade men umbärliga varor än man strängt taget har råd till, t. ex. intill 20 % av den egna inkomsten och därigenom otvivelaktigt ökar behovet av socialutgifter i samhället, så bör detta rimligtvis icke tagas som utgångspunkt för ett yrkande, att mera välställda inkomstskikt som motvikt däremot böra betala 30 och 40 % eller mera av sin inkomst i skatt, varav då givetvis huvuddelen i direkta skatter. Det är väl icke heller så, att därest denna relativt höga konsumtion av de nämnda umbärliga varorna skulle minska i dessa lägre inkomstskikt denna höga direkta beskattning då ändock måste påläggas de högre skikten. I sådant fall måste man nämligen räkna med att behovet av socialutgifter för stat och kommuner skulle sjunka.

Då det icke är möjligt att på grund av den utredning och argumentering som i propositionen presteras bliva övertygad om lämpligheten av en så hög direkt statsbeskattning som där ställes i utsikt, blir det icke heller möjligt att taga ställning till frågan huruvida systemet med två skatter av typerna botten-skatt och tilläggsskatt hädanefter bör bli permanent inom vårt skatteväsende, eller om man ej kan återgå till det system, som fanns i vårt land före införandet av den extra inkomst- och förmögenhets-skatten, nämligen med endast en skatt av typen botten-skatt.

Vad så angår den särskilda skatten på förmögenhet, som hittills icke berörts, så är ju syftmålet med överförande på den av huvuddelen av förmögenhetsbeskattningen att därmed ernå en efter förmögenhetens avkastningsförhållanden mera anpassad beskattning. Huruvida en sådan anpassning på bästa och lämpligaste sätt uppnås genom i propositionen föreslagna avvägning behöver säkerligen ytterligare utredas.

Man torde icke heller, innan man, på det sätt som nu avses, genomför en stadigvarande hög förmögenhetsbeskattning, böra underlåta att närmare granska hela förmögenhetsbegreppet och de olika sätt som användas för bestämmande av olika förmögenhetselements motvärde i penningar, såsom taxering, börsvärdering etc. och överhuvud taga ställning till frågan, om det är någon mening med att vid sidan av en starkt progressiv beskattning av förmögenhetens avkastning därutöver även beskatta själva förmögenheten.

Beträffande beskattningen av juridiska personer skall här endast i korthet uttalas, att den föreslagna proportionella beskattningen av aktiebolag efter 8 % måste anses vara för hög. Särskilt kommer den att medföra en

kraftig merbelastning för bolag med förhållandevis stort bokfört eget kapital och liten avkastning.

I fråga om överförande av de ekonomiska föreningarna från beskattning genom progressiv skala till proportionell beskattning vore önskvärd en utredning vad detta betyder i skattelättnad för de större föreningarna.

På grund av vad sålunda framhållits angående behovet av ytterligare utredning av föreliggande omfattande frågekomplex hemställas,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 232.

Stockholm den 17 april 1936.

T. V. Lundell.
